

Finansdepartementet
Skattelovavdelingen
Postboks 8008 Dep.
0030 OSLO

Dato: 30.04.2025
Deres ref.: 24/6230

Høring – endringer i skattereglene for verdipapirfond og fondskonto

Finans Norge viser til Finansdepartementets høringsbrev av 30.01.2025, hvor det var vedlagt et høringsnotat med forslag til endringer i skattereglene for verdipapirfond og fondskonto.

1. Finans Norges hovedsynspunkter

- Det er positivt at Finansdepartementet foreslår flere forbedringer i skattereglene for verdipapirfond. Spesielt gjelder dette forslaget om å gjøre renteinntekter skattefrie på fondets hånd, slik at fondet ikke lenger må dele ut skattepliktig resultat til andelseierne.
- Siden formålet med høringsnotatet primært er å gi norske verdipapirfond bedre rammevilkår, er det overraskende at departementet samtidig foreslår innstramminger i skattereglene som trekker i motsatt retning. Disse innstrammningene bidrar til at det fortsatt vil være mer fordelaktig for den norske fondsbransjen å etablere seg i for eksempel Sverige enn i Norge.
- Vår vurdering er at departementets forslag ikke imøtekommer fondsbransjens behov for konkurransedyktige rammevilkår. Når skattereglene for norske verdipapirfond ikke er like gunstige og hensiktsmessig utformet som de som gjelder for verdipapirfond i andre land, vil den pågående utflaggingen av norsk fondsbransje fortsette.
- Internasjonalt er det vanlig at verdipapirfond er fritatt for skatt. Derfor bør også norske verdipapirfond gis skattefritak for alle sine inntekter. Skattefritaket må inkludere finansielle instrumenter med rente, valuta og andre finansielle verdier som underliggende, siden disse instrumentene skattlegges som separate finansielle instrumenter.
- Det er avgjørende at skattereglene for verdipapirfond gis en slik utforming at norske fond fortsatt nyter godt av skatteavtalebeskyttelse. Vi viser her til løsningene i Sverige og Finland, hvor verdipapirfond er fritatt for skatteplikt, men likevel anses som skattemessig hjemmehørende i sitt land og således omfattet av skatteavtalen.
- Vi er enige med departementet i at forslaget om at fritaksmetoden ikke skal gjelde for selskapers investering i fondskonto, ikke bør vedtas slik som foreslått. Eventuelle endringer i reglene for skattlegging av selskapers investering i fondskonto må være målrettede, ivareta hensynet til investeringsnøytralitet og forutsigbarhet, og ikke gis tilbakevirkende kraft.

2. Skatteregler for verdipapirfond

2.1 Gjeldende regler

Internasjonalt er det vanlig at verdipapirfond er fritatt for skatt, og at beskatning av rente- og aksjeinntekter skjer på andelseiernes hånd. Dette gjelder også i de andre nordiske landene, men ikke i Norge.

Verdipapirfond er egne skattesubjekter etter norsk skattelovgivning, jf. skatteloven § 2-2 første ledd bokstav e. Utgangspunktet er at inntektsbeskatningen av verdipapirfond følger reglene for inntektsbeskatning av selskaper, jf. skatteloven § 10-1 første ledd annet punktum. Skatteloven § 10-20 gir nærmere regler om skattlegging av verdipapirfond og andelseiere. Bestemmelsens første og annet ledd regulerer skattleggingen av selve fondet, mens tredje til niende ledd regulerer skattleggingen av andelseierne i fondet.

I henhold til skatteloven § 10-20 skattlegges renteinntekter både i verdipapirfondet og hos andelseierne. Når verdipapirfondet deler ut beløp til andelseierne, kan fondet kreve fradrag i inntekten, begrenset til den delen av utdelingen som blir skattlagt som renteinntekt hos andelseierne, jf. skatteloven § 10-20 første ledd. Dersom verdipapirfondet ikke deler ut beløp til andelseierne, eller ikke deler ut tilstrekkelig mye, og andelseierne realiserer andeler i fondet, kan økonomisk dobbeltbeskatning oppstå. Renteinntekten skattlegges først i fondet og deretter som en del av gevinsten hos andelseierne. Utdelingen medfører en løpende beskatning av avkastningen ved plassering i et norsk rentefond, noe som utgjør en vesentlig ulempe for andelseierne sammenlignet med å plassere i fond som er akkumulerende. I et akkumulerende fond vil beskatning først skje når andelseierne innløser andeler.

Etter fritaksmetoden i skatteloven § 2-38 er verdipapirfond som hovedregel ikke skattepliktig for gevinst ved realisasjon av aksjer innenfor og utenfor EØS-området. For investeringer i selskaper utenfor EØS gjelder fritaksmetoden likevel ikke for investeringer i lavskatteland og såkalte porteføljeinvesteringer. Fritaksmetoden gjelder heller ikke for investeringer i lavskatteland innenfor EØS dersom selskapet ikke er reelt etablert der.

Skatteloven § 10-20 annet ledd er en særregel om fritak for gevinstbeskatning for verdipapirfond. Etter denne bestemmelsen er verdipapirfond fritatt for skatteplikt på gevinst ved realisasjon av aksjer i selskaper hjemmehørende i land utenfor EØS. Fradragretten for tap er tilsvarende avskåret. Skatteloven § 10-20 annet ledd gjelder uansett om aksjegevinsten eller -tapet kommer fra et lavskatteland eller normalskatteland utenfor EØS.

2.2 Verdipapirfond bør fritas for skatteplikt

Det er positivt at departementet foreslår flere forbedringer i skattereglene for norske verdipapirfond. Spesielt gjelder dette forslaget om å gjøre renteinntekter skattefrie på fondets hånd, slik at fondet ikke lenger må dele ut renteinntekter/skattepliktig resultat til andelseierne (metode 1, se punkt 3.1 under). Den skattemessige behandlingen av norske verdipapirfond vil dermed bli mer lik den som gjelder for verdipapirfond i mange andre land. Andelseierne vil først beskattes for avkastning ved salg av andelene.

Reglene for skattlegging av aksjeinntekter foreslås forbedret ved å utvide fritaksbestemmelsen i skatteloven § 10-20 annet ledd til å omfatte utbytte fra selskaper utenfor EØS og derivater med aksjer utenfor EØS som underliggende.

Siden formålet med høringsnotatet primært er å gi norske verdipapirfond bedre rammevilkår, er det overraskende at departementet samtidig foreslår innstramminger i skattereglene som trekker i motsatt retning. Dette gjelder særlig forslaget om at skatteloven § 10-20 annet ledd ikke skal gjelde for investeringer i lavskattelend utenfor EØS. Videre foreslår departementet å snevre inn definisjonen av hvilke kategorier av verdipapirfond som omfattes av fritaksbestemmelsen i § 10-20 annet ledd, og at bestemmelsen ikke skal gjelde for indirekte investeringer gjennom selskap med deltakerfastsetting.

Disse innstrammningene bidrar til at det fortsatt vil være mer fordelaktig for den norske fondsbransjen å etablere seg i for eksempel Sverige enn i Norge. Norske aksje- og kombinasjonsfond kan fremdeles komme i en betalbar skatteposisjon, noe som representerer en ulempe for investorene sammenlignet med å investere i verdipapirfond som er fritatt for beskatning. Selv om forslaget samlet sett bidrar til å gjøre norske verdipapirfond mer konkurransedyktige, vil en rasjonell beslutningstager i mange tilfeller, alt annet like, trolig fortsatt velge et annet tilsvarende «ikke-norsk» verdipapirfond (for eksempel svensk) siden det, som tidligere, vil foreligge en ulempe ved å investere i norske fond.

Vår vurdering er at departementets forslag ikke imøtekommer fondsbransjens behov for konkurransedyktige rammevilkår. Når skattereglene for norske verdipapirfond ikke er like gunstige og hensiktsmessig utformet som de som gjelder i andre land, vil den pågående utflaggingen av norsk fondsbransje fortsette. Internasjonalt er det vanlig at verdipapirfond er fritatt for skatt. Derfor bør også norske verdipapirfond gis skattefritak for alle sine inntekter. Skattefritaket må inkludere finansielle instrumenter med rente, valuta og andre finansielle verdier som underliggende, siden disse instrumentene skattlegges som separate finansielle instrumenter.

Vi ønsker å fremheve at dersom rammevilkårene for fondsbransjen er gode nok til at norske forvaltningsselskaper velger å forvalte verdipapirfond i Norge, vil det ha positive ringvirkninger for verdiskapning, arbeidsplasser og utvikling av ekspertise og kompetanse innen kapitalforvaltning i Norge. Det er ikke bare forvaltningsselskapene som vil dra nytte av dette, men også selskaper som leverer tjenester til dem.

Videre vil vi understreke viktigheten av å unngå nye ulikheter mellom norske skatteregler for verdipapirfond og skatteregler for verdipapirfond i andre land. Landene vi sammenligner oss med, er opptatt av å være attraktive etableringsland for fondsbransjen, og skattereglene er et av flere elementer som er av betydning i denne sammenheng. For eksempel pågår det et utredningsarbeid i Sverige med mål om å styrke det svenske fondsmarkedets konkurransekraft. Både skatteregler og øvrig finansregulatorisk regelverk blir vurdert.

2.3 Skatteavtalebeskyttelse

Det er avgjørende at skattereglene for verdipapirfond gis en slik utforming at norske fond fortsatt nyter godt av skatteavtalebeskyttelse. For å oppnå dette må fondene, slik vi forstår det, være skattesubjekt etter norsk internrett, men kan fritas for skatt på sine inntekter etter nærmere regler eller betingelser. Dette er løsningen i Sverige og Finland, hvor verdipapirfond anses som skattemessig hjemmehørende i sitt land og således omfattes av skatteavtalen. Vi legger til grunn at norske

skattemyndigheter fortsatt vil utstede bekreftelse på skattemessig hjemmehørende i Norge i henhold til den aktuelle skatteavtalen.

2.4 Skattemessig tilhørighet ved grensekryssende forvaltning av verdipapirfond

Spørsmålet om skattemessig tilhørighet for et verdipapirfond, der fondet er etablert og underlagt regulatorisk tilsyn i et land, men forvaltes av et forvaltningsselskap som er etablert og underlagt regulatorisk tilsyn i et annet land, såkalt grensekryssende forvaltning, er tidligere tatt opp med departementet, men fortsatt ikke besvart.

Departementet bes derfor på nytt om å avklare denne problemstillingen. Spørsmålet bør avklares både i tilfeller der et verdipapirfond etablert under regulatorisk tilsyn i Norge forvaltes av et utenlandsk forvaltningsselskap med konsesjon etter sitt hjemlands rett, og i tilfeller der et verdipapirfond etablert under regulatorisk tilsyn i utlandet forvaltes av et norsk forvaltningsselskap med konsesjon etter verdipapirfondloven.

Etter vår oppfatning bør utenlandske verdipapirfond som forvaltes av et norsk forvaltningsselskap ikke anses som skattemessig hjemmehørende i Norge.

2.5 Virkningstidspunkt

Vi er enige med departementet i at endrede skatteregler for verdipapirfond bør gis virkning fra 01.01.2026. Vårt syn er hovedsakelig basert på praktiske hensyn.

3. Forslagene i høringsnotatet

Nedenfor vil vi kommentere de konkrete forslagene i høringsnotatet. Flere av disse merknadene vil bli overflødige hvis verdipapirfond gjøres skattefrie for alle sine inntekter. Forslagene vil bli kommentert i samme rekkefølge som de er presentert i høringsnotatet. Forholdet til skatteavtaler er imidlertid behandlet i et eget punkt, se punkt 2.3 over.

3.1 Skattemessig behandling av renteinntekter i fondet

I kapittel 3 i høringsnotatet drøfter departementet mulige alternativer til dagens regler for skattemessig behandling av renteinntekter i verdipapirfond. Etter departementets vurdering vil det være mest hensiktsmessig å gi skattefritak for renteinntekter i fondet (metode 1). Departementet anser også en løsning med utvidet fradragsrett i fondet som aktuell (metode 2). Dette alternativet innebærer at fondet ikke bare får fradrag ved utdelinger til andelseierne som i dag, men også når andelseierne løser inn andeler med gevinst.

Etter departementets samlede vurdering vil den mest hensiktsmessige løsningen være å gi skattefritak for renteinntekter i fondet.

Vi deler departementets oppfatning. Løsningen med skattefritak for renteinntekter i fondet vil være langt enklere å administrere enn alternativet med utvidet fradragsrett i fondet.

Departementet uttaler at en løsning med skattefritak for renteinntekter i fondet vil ha konsekvenser for fondets fradragsrett for kostnader. Hovedprinsippet i skatteloven er at det gis fradrag for kostnader som er pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt. Med fritak for

skatt på renteinntekt vil det etter departementets oppfatning ikke lenger være grunnlag for å fradra kostnader til erverv mv. av slik inntekt.

Vi mener at verdipapirfond bør ha fradragrett for alle kostnader, inkludert forvaltningshonorar som betales til forvaltningsselskapet, forutsatt at fondet har skattepliktig overskudd. For aksjeinntekter gis det i dag fradrag selv om gevinster er skattefrie, og kun 3 prosent av utbytteinntekter innvunnet innenfor EØS skattlegges. Dette gjør at de skattepliktige inntektene for aksjefond er lave, selv når fondet leverer god avkastning. Vi ser ingen grunn til at rente- og kombinasjonsfonds fradragrett for kostnader skal behandles annerledes, da forslaget om fritak for skatt på renteinntekter har klare likhetstrekk med gjeldende skattefritak på det vesentligste av et fonds aksjeinntekter.

For øvrig viser vi til punkt 3.3 når det gjelder andre inntekter enn renteinntekter, herunder behandling av finansielle instrumenter, valutainntekter mv. i verdipapirfond.

3.2 Definisjonen av verdipapirfond i skatteloven § 10-20 annet ledd

I kapittel 4 i høringsnotatet drøfter departementet hva som skal til for å bli ansett som «verdipapirfond» etter skatteloven § 10-20 annet ledd.

Departementet viser til at verdipapirfondloven gir en vid avgrensning av «verdipapirfond» i legaldefinisjonen i § 1-2 første ledd nr. 1, mens loven i andre preseptoriske bestemmelser stiller nærmere krav til fondene. Etter departementets vurdering får bestemmelsen i skatteloven § 10-20 annet ledd et for vidt anvendelsesområde når den knyttes direkte til legaldefinisjonen av verdipapirfond i verdipapirfondloven, uten at andre bestemmelser i verdipapirfondloven også blir hensyntatt. Departementet mener at en slik vid avgrensning går lenger enn det skattemessige formålet tilsier, og kan bidra til en uheldig uthuling av skattegrunnlaget. I høringsnotatet foreslår departementet at skatteloven § 10-20 annet ledd skal få anvendelse for UCITS-fond, norske nasjonale fond og fond etablert innen EØS som tilsvarer norske nasjonale fond. Vilåårene som skal legges til grunn for vurderingen av om et utenlandsk fond etablert etter lovgivningen i et annet EØS-land skal likestilles med nasjonale fond, er omfattende, og det skal tilligge skattyter å godtgjøre at vilåårene er oppfylt.

Dette forslaget er i realiteten en omkamp av den såkalte SIPE-dommen fra 2019, hvor skattyter vant frem med at det var tilstrekkelig å oppfylle vilåårene i verdipapirfondloven § 2-1 første ledd nr. 1. SIPE-dommen gjaldt inntektsåret 2012, og problemstillingen har derfor vært godt kjent for myndighetene i mer enn ti år. Med tanke på forutberegnelighet er det uheldig at departementet foreslår å endre rettstilstanden etter så lang tid. Bransjen har i flere år oppfattet dommen som gjeldende og har innrettet seg etter den.

Når det gjelder provenyvirkninger av forslaget, uttaler departementet følgende:

«Departementet har ikke tilstrekkelig grunnlag for å anslå provenyvirkninger av forslaget. Det antas at forslaget vil berøre et begrenset antall skattytere, og at noen av disse skattyterne vil tilpasse sine investeringer slik at de på annen måte omfattes av fritaksmetoden. Den foreslåtte endringen antas ikke å få betydelige provenymessige konsekvenser.»

Departementet bemerker videre at en innstramming er nødvendig fordi gjeldende forståelse av skatteloven § 10-20 annet ledd «kan bidra til en uheldig uthuling av skattegrunnlaget». Denne kommentaren står i kontrast til uttalelsen om at den foreslåtte endringen ikke antas å få betydelige provenymessige konsekvenser. Hvis en innstramming er nødvendig for å forhindre uthuling av skattegrunnlaget, skulle man forvente at endringen ville ha betydelige provenymessige konsekvenser. Vi antar at mange selskaper og forvaltere som rammes av innstrammingen, vil flytte ut av Norge for å tilpasse seg andre rammebetingelser. Gitt dette utfallet vil provenyvirkningen av forslaget være negativ.

Departementet påpeker at forslaget vil ha administrative konsekvenser både for verdipapirfondene og Skatteetaten. Når målsetningen med høringsnotatet primært er å bedre rammevilkårene for fondsbransjen, er det uheldig at departementet foreslår en regelendring som medfører økt arbeidsbyrde for denne bransjen.

Vi mener at forslaget er svakt begrunnet og derfor ikke bør gjennomføres.

3.3 Skatteloven § 10-20 annet ledd og utbytte mv.

I kapittel 5 i høringsnotatet uttaler departementet at hensynet til likebehandling av ulike typer inntekt i fondet samt hensynet til fondenes internasjonale konkurransevne tilsier at fritaksbestemmelsen i skatteloven § 10-20 annet ledd bør omfatte utbytte. Departementet foreslår at bestemmelsen endres slik at også utbytte på aksjer fra selskaper utenfor EØS blir omfattet.

Videre bemerker departementet at det ikke ser gode grunner for at skatteloven § 10-20 annet ledd ikke skal gjelde finansielle instrumenter med aksjer som underliggende objekt, slik som i fritaksmetodens ordinære anvendelsesområde. Departementet foreslår at bestemmelsen endres slik at også finansielle instrumenter med aksjer som underliggende objekt blir omfattet

Begge disse forslagene er fornuftige og vil styrke konkurransevnen til norske verdipapirfond sammenlignet med tilsvarende utenlandske fond.

Svært mange verdipapirfond benytter finansielle instrumenter med valuta, rente eller andre finansielle verdier som underliggende for risikostyringsformål. Gevinst på slike instrumenter inngår i utgangspunktet i fondets alminnelige skattepliktige inntekt. I rentefond betales det i dag i praksis ingen skatt på slike gevinster på fondets hånd, siden det skattemessige resultatet i fondene deles ut til andelseierne ved årsskiftet. Med mindre det foreslåtte unntaket for skatt på gevinst fra finansielle instrumenter utvides, slik at det ikke kun gjelder finansielle instrumenter med aksjer som underliggende objekt, vil mange norsk etablerte rentefond oppleve en skatteskjerpelse med den foreslåtte regelendringen. Det er derfor viktig at verdipapirfond får skattefritak for alle de inntekter som i dag må deles ut til andelseierne, for å unngå skatt i fondet.

Finansielle instrumenter med valuta som underliggende benyttes i utgangspunktet av alle norske rentefond som plasserer i internasjonale rentepapirer. Svingningene (volatiliteten) i valutamarkedene kan være høyere enn i rentemarkedene, og er en uønsket risiko i slike fond. Dette medfører at fondene kan få store gevinster på sikringsinstrumenter. Men disse gevinstene vil, i tråd med formålet med valutasikring, motsvares av tilsvarende valutatap på fondets underliggende

verdipapirbeholdning. Det er derfor avgjørende med symmetri i den skattemessige behandlingen av underliggende verdi og gevinster på finansielle instrumenter med valuta som underliggende.

Tilsvarende gjelder også for instrumenter med rente eller annen finansiell verdi (for eksempel en renteindeks) som underliggende. Slike finansielle instrumenter benyttes for å styre risiko og sikre en netto avkastning på porteføljen i rentefond, hvor tap på ett instrument motsvares helt eller delvis av en gevinst på det avledede instrumentet benyttet for sikringsformål. Med det foretrukne alternativet for håndtering av skatt på renteinntekter (metode 1), vil rentefond kunne være akkumulerende og ikke lenger dele ut sitt skattemessige resultat. Gevinster på nevnte sikringsinstrumenter vil imidlertid bli skattepliktige med mindre fritaket i skatteloven § 10-20 annet ledd utvides til også å omfatte gevinster fra finansielle instrumenter med valuta, rente eller annen finansiell verdi som underliggende.

Skulle det i realiteten bli innført skatt på gevinster fra nødvendige og svært utbredte sikringsinstrumenter i rentefond, vil det medføre en vesentlig konkurransemessig ulempe for slike fond, på linje med dagens manglende mulighet til å kunne tilby norskregistrerte akkumulerende rentefond.

Behovet for fritak for skatt på gevinster fra finansielle instrumenter med valuta, rente og andre finansielle verdier som underliggende er ikke begrenset til rentefond. Instrumenter med valuta som underliggende benyttes som en del av forvaltningen i valutasikrede aksjefond. For valutasikrede aksjefond utgjør 22 prosent skatt på gevinst fra valutasikringskontrakter en vesentlig konkurranseulempe. Manglende symmetri i den skattemessige behandlingen av fondenes eiendeler i aksjer på den ene siden, og gevinst fra sikringsforretninger på den andre siden, medfører i praksis at sikringen ikke fullt ut kan oppfylle sin funksjon. Hvis fondet har tap i aksjeporteføljen målt i norske kroner som følge av svekkelse av utenlandske valutaer mot norske kroner, vil den motsvarende gevinsten fondet har på valutasikringen bli redusert med 22 prosent i skattekostnad, som følge av den manglende symmetrien i den skattemessige behandlingen. Dette gir i tillegg kunder i et norskregistrert fond lavere avkastning, alt annet likt, sammenlignet med tilsvarende fond etablert i for eksempel Sverige.

På bakgrunn av ovennevnte mener vi at den foreslåtte utvidelsen av unntakene i skatteloven § 10-20 annet ledd også må omfatte finansielle instrumenter med valuta, rente og andre finansielle verdier som underliggende, slik at unntaksbestemmelsen får anvendelse for alle verdipapirfond.

3.4 Skatteloven § 10-20 annet ledd og inntekt fra selskap med deltakerfastsetting

I kapittel 6 i høringsnotatet påpeker departementet at fritaksbestemmelsen i skatteloven § 10-20 annet ledd, etter lovens ordlyd og systematikk, ikke gjelder når slik gevinst innvinnes indirekte gjennom et selskap. Imidlertid har det siden 2013 etablert seg en praksis i Skatteetaten som innebærer at bestemmelsen også får anvendelse i denne sammenheng.

Etter departementets oppfatning er gjeldende praksis uheldig. Departementet foreslår derfor at skatteloven § 10-20 annet ledd ikke lenger skal få anvendelse for aksjegevinster som innvinnes indirekte gjennom selskap med deltakerfastsetting.

Departementet uttaler at når inntekten innvinnes gjennom flere selskapsledd, blir situasjonen mindre oversiktlig, og det blir vanskeligere å sikre at den gunstige fritaksbestemmelsen ikke blir brukt på inntekt fra investeringsstrukturer som ikke oppfyller grunnleggende krav til verdipapirfond.

Vi finner det uklart hva departementet sikter til her. Spesielt den siste setningen er uklar, da det kan virke som om departementet mener at investeringer kun kan gjøres i strukturer som i seg selv oppfyller grunnleggende krav til verdipapirfond. Det er imidlertid ikke korrekt.

En annen tolkning kan være at departementet mener at investering gjennom et deltakerlignet selskap gjør det vanskelig å vurdere om et verdipapirfond oppfyller de finansregulatoriske kravene for å være et verdipapirfond. Vi vil påpeke at det ikke er skattereglene som skal anvendes i denne sammenhengen, men de finansregulatoriske reglene.

Dersom den sistnevnte tolkningen er korrekt, virker den ikke å være samstemt med forslaget om å stramme inn på hvilke kategorier av verdipapirfond som skal omfattes av skattelovens definisjon av verdipapirfond, jf. punkt 3.2 over.

Departementet bemerker at endringen ikke vil ha administrative konsekvenser av betydning. Vi er uenige i denne vurderingen, da det ofte vil være utfordrende å avgjøre om et selskap er transparent eller et eget skattesubjekt. Både verdipapirfondene og skattemyndighetene vil streve med å gjøre dette riktig. Vi mener at dette forslaget bidrar til å komplisere regelverket unødvendig.

Departementet uttaler også at endringen ikke antas å få vesentlige provenymessige konsekvenser. Sammen med den betydelige administrative byrden forslaget vil påføre forvaltningsselskapene, og det uttalte målet om bedre rammevilkår for den norske fondsbransjen som fremgår av høringsnotatet, tilsier dette at forslaget ikke bør gjennomføres.

3.5 Skatteloven § 10-20 annet ledd og investeringer i lavskatteland utenfor EØS

I kapittel 7 i høringsnotatet påpeker departementet at formålet med fritaksmetoden, som er å forhindre kjedebeskatning i selskapssektoren, står svakere når aksjeinntekten er lavt beskattet eller ikke beskattet i selskapet som aksjeinntekten stammer fra. Departementet foreslår derfor at skatteloven § 10-20 annet ledd ikke skal komme til anvendelse ved realisasjon av aksjer i selskaper hjemmehørende i lavskatteland utenfor EØS.

Skattefritaket i dagens § 10-20 annet ledd gjelder uavhengig av om aksjeinntekten kommer fra et lavskatteland eller et normalskatteland utenfor EØS. Forslaget om at bestemmelsen ikke skal komme til anvendelse ved realisasjon av aksjer i selskaper hjemmehørende i lavskatteland utenfor EØS, innebærer derfor en innstramning av gjeldende regler for verdipapirfond. Dette er ikke i tråd med formålet om å gjøre norske verdipapirfond mer konkurransedyktige, som departementet flere steder i høringsnotatet synes å legge stor vekt på.

Departementet bemerker at endringen ikke vil ha administrative konsekvenser av vesentlig betydning. Dette er ikke korrekt. Forslaget vil være tilnærmet umulig å etterleve i praksis. Verdipapirfondene vil ikke klare å gjøre dette riktig, og vi antar at det også vil være krevende for Skatteetaten å håndtere dette korrekt. For å avgjøre om et selskap ligger i et lavskatteland, må man først finne ut hvor selskapet er skattemessig hjemmehørende. Regelverket som skal legges til grunn for denne

vurderingen er ikke likt i alle land, og et selskap kan derfor være skattemessig hjemmehørende i flere land. Deretter må man avklare om selskapet er skattemessig hjemmehørende i et lavskatteland. Lavskatteland skal avgrenses på samme måte som etter skatteloven § 10-63. Etter denne bestemmelsen defineres lavskatteland som land hvor den alminnelige inntektsskatt på selskapets eller innretningens samlede overskudd utgjør mindre enn to tredjedeler av den skatten selskapet eller innretningen ville ha blitt ilagt dersom det/den hadde vært hjemmehørende i Norge. Dette er et klassisk tvils- og tvistetema, fordi man ikke kan basere seg på det aktuelle landets skattesatser. I stedet må man simulere hvilken skatt selskapet ville fått i Norge over noen år. Enkelte land, eksempelvis USA, er definert som høyskatteland, men generelt er dette en type vurdering som er krevende og skaper stor usikkerhet.

Departementet viser til at gjennom vedtakelsen av lov 12.01.2024 nr. 1 om suppleringskatt på underbeskattet inntekt i konsern (suppleringskatteloven) er regelverket om global minimumsbeskatning av store konsern innført i norsk rett. Reglene skal sikre at store konsern blir skattlagt med en minimumssats på 15 prosent, uavhengig av hvor de driver sin virksomhet. Departementet bemerker at innføringen av suppleringskattereglene forventes å redusere problematikken med lavskatteland generelt, og dermed begrense den praktiske betydningen av en lavskattelandavgrensning i skatteloven § 10-20 annet ledd. Departementet mener likevel at regelverket bør inneholde en slik avgrensning.

Vi forstår departementets argumentasjon i det foregående avsnittet slik at det ikke anses som avgjørende å gjennomføre denne innstramningen. Etter vår oppfatning vil forslaget skape unødvendige komplikasjoner i regelverket, og det bør derfor ikke gjennomføres.

3.6 Overgangsregler

Som nevnt ovenfor foreslår departementet flere innstramminger i skatteloven § 10-20 annet ledd. Det foreslås at § 10-20 annet ledd ikke skal gjelde for investeringer i lavskatteland utenfor EØS. Videre foreslås det å snevre inn definisjonen av hvilke kategorier av verdipapirfond som omfattes av bestemmelsen, samt at den ikke skal gjelde for indirekte investeringer gjennom selskap med deltakerfastsetting. Alle disse innstramningene vil ha administrative konsekvenser for verdipapirfondene, både ved eventuell implementering av endrede regler og under den løpende driften. HR-2025-563-A, som ble avsagt under dissens, bekrefter dette.

Dersom departementet holder fast ved at disse innstrammingsforslagene bør gjennomføres, må fondene få tid til å tilpasse seg. Det vil være svært uheldig dersom fondene må foreta realisasjoner for å sikre gevinster, da dette ville gripe inn i markedsmessige forhold som investeringene er basert på.

Vi mener det vil være behov for overgangsregler. Et alternativ er at aksjene oppskrives til markedsverdi per 31.12.2025, slik at urealiserte gevinster og tap får tilsvarende skattekonsekvenser som om aksjene hadde blitt realisert i 2025. Det andre alternativet er at aksjer ervervet i 2025 og tidligere følger gjeldende regler, mens nye regler gjelder for aksjer ervervet i 2026 og senere. Med gjeldende FIFU-prinsipp bør også en slik løsning kunne fungere.

4. Selskapers investeringer i fondskonto

4.1 Innledning

I kapittel 9 i høringsnotatet foreslår Finansdepartementet en tilføyelse til skatteloven § 10-20 tiende ledd, som presiserer at fritaksmetoden ikke gjelder for selskapers investering i fondskonto. Departementet begrunner denne innstramningen med et ønske om å motvirke misbruk. Forslaget skulle gjøres gjeldende fra fremleggelsen av høringsnotatet.

Finans Norge påpekte i brev til departementet av 25.02.2025 at forslaget om at fritaksmetoden ikke lenger skulle komme til anvendelse for selskapers investering i fondskonto var uheldig både for kunder og leverandører. Spesielt ble de negative konsekvensene av at forslaget skulle ha tilbakevirkende kraft fremhevet. Finans Norge ba departementet om å signalisere så raskt som mulig at et eventuelt lovforslag ikke ville ha tilbakevirkende kraft.

I sitt svarbrev til Finans Norge av 24.03.2025 erkjenner departementet at forslaget rammer bredere enn nødvendig og derfor ikke bør vedtas som foreslått. Departementet vil i det videre arbeidet vurdere hvordan endringene kan rettes mer direkte mot uheldige tilpasninger, uten å påvirke etablerte skatteposisjoner og stenge for velbegrunnet bruk av fondskonto.

Vi er enige med departementet i at forslaget om at fritaksmetoden ikke skal gjelde for selskapers investering i fondskonto, ikke bør vedtas slik som foreslått. Eventuelle endringer i reglene for skattlegging av selskapers investering i fondskonto må være målrettede, ivareta hensynet til investeringsnøytralitet og forutsigbarhet, og ikke ha tilbakevirkende kraft. Med investeringsnøytralitet menes i denne sammenheng at beskatningen ikke skal være mer byrdefull dersom investeringen er gjort gjennom en fondskonto enn om den hadde vært gjort direkte, for eksempel i et verdipapirfond eller aksjer.

Et eventuelt nytt lovforslag bør etter vår oppfatning sendes på ordinær høring. Siden det ikke foreligger informasjon om at departementet har til hensikt å gjennomføre en ny høringsrunde, har vi valgt å gi mer utfyllende kommentarer til forslaget i høringsnotatet i vårt hørings svar.

4.2 Departementets endringsforslag

Fondskonto benyttes i dag både av privatpersoner og selskaper. Finansdepartementet anerkjenner i sitt brev til Finans Norge av 24.03.2025 at også selskapers investering i fondskonto kan være velbegrunnet.

I henhold til skatteloven § 10-20 tiende ledd skal investeringer i verdipapirer gjennom fondskonto skattlegges på tilsvarende måte som investeringer i verdipapirfond, når forsikringselementet er lite. Etter bestemmelsen skal også inntekter fra fondskonto splittes i aksjeinntekter og renteinntekter. I en prinsipputtalelse fra Finansdepartementet av 25.04.2018 ble det presisert at fritaksmetoden vil gjelde når selskaper investerer gjennom fondskonto.

Det finnes tre hovedalternativer for selskaper som ønsker å investere i verdipapirer: direkte investering i aksjer eller andre verdipapirer, direkte investering gjennom verdipapirfond, eller investering gjennom fondskonto. Innføring av regler som gjør det skattemessig ugunstig å investere gjennom en fondskonto sammenlignet med direkte investeringer, vil svekke konkurransen i markedet.

Dette kan føre til høyere kostnader og dårligere tilbud for kundene over tid, i tillegg til at det strider mot prinsippet om nøytralitet i beskatningen av likeverdige investeringsalternativer.

Med departementets forslag til ikrafttredelsesbestemmelse ville det oppstå en betydelig kjedebeskatning av latente verdipapirgevinster på selskapskundernes fondskontoer, som tidligere har vært omfattet av fritaksmetoden. De samme gevinstene ville vært omfattet av fritaksmetoden dersom investeringene var gjort direkte. Dette står i kontrast til departements anslag om at endringsforslaget ikke ville få vesentlig provenymessig betydning.

Den uønskede bruken av fondskonto som departementet begrunner endringsforslaget med, gjelder kun visse utslag av skattereglene for fondskonto og har, etter det vi kjenner til, begrenset omfang. Dette verken begrunner eller nødvendiggjør det drastiske forslaget departementet fremmet i høringsnotatet om å unnta alle investeringer gjort gjennom en fondskonto fra fritaksmetoden. En så vidtrekkende innstramning i regelverket ville ha rammet grunnleggende og viktige hensyn til nøytralitet og forutsigbarhet for investorene.

Departementets forslag til virkningstidspunkt ville på en urimelig måte ha rammet selskapskundene som har innrettet seg i tråd med departementets og skattemyndighetenes prinsipputtalelser og praksis.

Som vi vil redegjøre for nedenfor, kan problemstillingene som departementet tar opp i høringsnotatet løses på en mer målrettet måte med begrensede endringer i praksis og regler, som vil ivareta hensynet til investeringsnøytralitet og forutsigbarhet.

4.3 Nærmere om fondskonto som produkt

Gjennom fondskonto tilbys investeringer med eksponering mot ulike fond. Fondene klassifiseres som rentefond, aksjefond eller kombinasjonsfond etter reglene i skatteloven § 10-20. I tillegg tilbyr noen aktører investeringer med eksponering mot enkeltaksjer, herunder eiendomsaksjer, og som for verdipapirfond kan det også være kontanter på en fondskonto.

Investeringer gjennom en fondskonto gir tilgang til et fleksibelt og bredt investeringsunivers, hvor investorene kan investere sammen med de største institusjonelle investorene i Norge og innenfor EØS. Kundene kan blant annet velge mellom ulike fond med eksponering mot forskjellige markeder og aktivklasser, inkludert både aksjer og renteinstrumenter.

Videre innebærer investering gjennom en fondskonto at investorene kan reallokere midler innenfor fondskontoen uten å måtte tenke på beskatning. Dette eliminerer innlåsnings effekter¹ av skattehensyn, og gjelder både personkunder og selskapskunder.

Ved langsiktig sparing til pensjonsformål vil mange kunder ønske å redusere aksjeandelen når de nærmer seg pensjonsalder. Større endringer i markedsutviklingen kan også gjøre det fornuftig å bytte fond innen samme aktivaklasse, eller å skifte til eller fra rentefond. For både personkunder og selskapskunder vil det oppstå innlåsnings effekter ved investering i rentefond og kombinasjonsfond,

¹ Investor utenfor fondskonto har et valg mellom å reallokere med beskatning eller å forbli i fondet for å unngå beskatning og dermed oppnå en større rentesrente effekt. Investor innenfor fondskonto kan reallokere og beholde rentesrente effekt.

samt ved reallokering mellom aksjefond og rentefond. Slike innlåsnings effekter unngås ved å investere gjennom en fondskonto, noe som også gir en økt rentesrente effekt som er gunstig for kundene.

En praktisk viktig egenskap ved fondskonto-avtaler er at skatterapporteringen blir enklere enn ved øvrige investeringsalternativer. Sammenlignet med direkteinvesteringer blir overholdelse av rapporteringsforpliktelsene for investorene betydelig forenklet ved bruk av fondskonto. Forsikringsforetaket holder løpende oversikt over alle investeringer, og ved årets slutt får investorene oppgitt fire tall som er alt de behøver for skatterapporteringen; inntekt, fordelt på renter og aksjer, samt formue, fordelt på renter og aksjer. Skatterapporteringen ved bruk av fondskonto innebærer også en betydelig forenkling ved kjøp og salg av andeler i ulike verdipapirfond. Dette har særlig vært nyttig for selskaper, hvor innrapportert informasjon til skattemyndighetene ikke fremgår direkte av en forhåndsutfylt skattemelding.

En fondskonto er også enkel å pantsette dersom investoren ønsker å belåne sine investeringer. Det vil være praktisk mer krevende å gjennomføre dette ved direkte investering i ulike fond eller aksjer. Reallokeringer underveis i investeringsperioden utgjør et kompliserende element. Ved å investere gjennom en fondskonto kan selve fondskontoen pantsettes, og pantlover slipper dermed å etablere pant i en rekke ulike ISIN-numre i de underliggende investeringene. Kunden kan reallokere og gå inn i og ut av ulike fond på fondskontoen uten at pantet sperrer eller berøres.

For selskapsinvestorer brukes kapitalforsikring også til tilleggspensjoner for ledere og nøkkelpersonell. Dette innebærer at det er inngått avtaler mellom selskapet og ansatte om pensjon utover obligatorisk tjenestepensjon. For slik pensjon vil bedriften ofte tegne en kapitalforsikring i eget navn, som brukes til bedriftens sparing for å dekke fremtidige pensjonsforpliktelser. Forsikringene som har vært omfattet av skatteloven § 10-20 tiende ledd, har så langt vært skattefrie ved avslutning. Forslaget i høringsnotatet ville ha ført til en drastisk og helt uforutsigbar endring, ved at ellers fritatte sparemidler inndras i skatt.

4.4 Problemstillinger identifisert av departementet

Som nevnt i departementets brev til Finans Norge av 24.03.2025, må eventuelle endringer rettes mer direkte mot uheldige tilpasninger. Nedenfor vil vi kommentere de ulike typene investeringer som kan forekomme på en fondskonto, og hvilke regelendringer de eventuelt kan tilsi. Et forslag til hvordan ny lovtekst kan utformes, følger i punkt 4.4.5.

4.4.1 Investeringer i verdipapirfond og aksjer innenfor EØS

Vi mener at investeringer i verdipapirfond og aksjer innenfor EØS ikke er problematiske i seg selv. Slike investeringer foretatt av selskaper gjennom en fondskonto bør omfattes av fritaksmetoden. Fritaksmetoden gjelder for tilsvarende investeringer gjort av selskaper utenfor en fondskonto, og bruk av en nyttig investeringsplattform kan ikke være diskvalifiserende. Å vedta noe annet vil bryte med prinsippet om investeringsnøytralitet, skape konkurransevridning og føre til kjedebeskatning innenfor selskapssektoren.

4.4.2 Enkeltinvesteringer som ikke er verdipapir

Det synes å være et hovedanliggende for innstrammingen som departementet foreslår i høringsnotatet at selskaper kan ha andre eiendeler enn verdipapirer på fondskontoen. Disse

eiendelene kan bli skattefrie for selskapsinvestorer under fritaksmetoden. Dette skyldes at aksjeandelen beregnes ut fra forholdet mellom verdien av aksjer og andre verdipapirer, uten at andre eiendeler enn verdipapirer vil påvirke sjablongberegningen. Fordi aksjeandelen beregnes sjablongmessig ut fra forholdet mellom verdien av aksjer og andre verdipapirer, kan det forekomme at også inntekt fra andre eiendeler enn aksjer blir behandlet som aksjeinntekt. Ved tilstrekkelig høy aksjeandel kan alt regnes som aksjer under fritaksmetoden.

I høringsnotatet omtales "kontantinnskudd og direkteieiet fast eiendom mv.". Vi tviler på at det er aktuelt å ha direkteieiet fast eiendom på en fondskonto, da forsikringsforetaket i så fall måtte bli eier av eiendommen. Dette ville være svært vanskelig å gjennomføre i praksis. For forsikringsforetaket ville det innebære at kontantrømmer måtte holdes adskilt, hvilket ville kreve manuell oppfølging. Vi er ikke kjent med at norske tilbydere tillater direkte investeringer i fast eiendom gjennom fondskonto, og så langt vi har kunnet bringe på det rene, tillater heller ikke utenlandske tilbydere innenfor EØS dette.

Når det gjelder kontantinnskudd, holdes dette utenfor ved beregningen av aksjeandelen både for verdipapirfond og fondskonto. Dette er uttrykkelig angitt av Skatteetaten, både i Skatte-ABC og på etatens nettsider.

Problemet departementet peker på når det gjelder investering i andre eiendeler enn verdipapirer, som i praksis kun gjelder kontantinnskudd, er som nevnt et resultat av at aksjeandelen beregnes sjablongmessig ut fra forholdet mellom verdien av aksjer og andre verdipapirer. Bruk av sjablong, er som for verdipapirfond, begrunnet ut fra forenklingshensyn og vil ikke gi et nøyaktig resultat. Dette gjelder generelt for både personkunder og selskaper.

Slik regelen for fondskonto er formulert i skatteloven § 10-20 tiende ledd, behøves det i prinsippet ingen regelendring; man kan legge om praksis. Dagens ordlyd i første punktum omtaler "investering i verdipapir gjennom kapitalforsikring". Dette betyr at anvendelsen av sjablongreglene for verdipapirfond kun gjelder det som er "verdipapir" på fondskontoen. Ordlyden indikerer rimelig klart at den ikke omfatter andre investeringsobjekter. Både ordlyden og hva som systematisk er riktig tilsier at eventuelle ikke-verdipapirer på fondskonto skal skattlegges på linje med renteinstrumenter. For å unngå tvil kan dette presiseres i tiende ledd, slik vi har foreslått nedenfor.

4.4.3 Enkeltinvesteringer utenfor EØS som faller utenfor fritaksmetoden

Finansdepartementet trekker særlig frem investeringer utenfor EØS som problematiske, når disse ellers ville falt utenfor fritaksmetoden. En eventuell endring i regelverket må derfor rettes inn mot disse investeringene.

Uavhengig av hvordan skattefritaket for verdipapirfond reguleres i skatteloven § 10-20, kan særregelen i tiende ledd for fondskonto innrettes slik at enkeltinvesteringer følger fritaksmetodens ordinære regler. Dette opprettholder nøytralitet for hvordan investeringer i verdipapirfond skjer, og likebehandler investering gjennom fondskonto foretatt av henholdsvis personkunder og selskapskunder.

4.4.4 Behovet for en forutsigbar overgangsperiode

I høringsnotatet argumenterer departementet for at fondskonto, og særlig regelen i skatteloven § 10-20 tiende ledd, ikke var myntet på selskapsinvestorer. Selv om bestemmelsen primært ble utarbeidet

med personlige investorer i tankene, var det kjent for departementet at selskapsinvestorer også investerte gjennom fondskonto både da forslaget om endringer i skattereglene for fondskonto ble sendt på høring i oktober 2016 og da prinsipputtalelsen om fondskonto og fritaksmetoden ble gitt i april 2018.

Departementet bekreftet tidlig at fritaksmetoden fikk anvendelse på fondskonto etter de nye skattereglene. Reglene ble vedtatt 19.12.2017, og forholdet til fritaksmetoden ble avklart i prinsipputtalelse av 25.04.2018, trekvart år før reglene trådte i kraft i 2019. Både ved revidert nasjonalbudsjett i mai 2018 og ordinært budsjett i oktober 2018 kunne departementet ha presisert reglene hvis de mente at selskapsinvestorer ikke skulle omfattes. Skattemyndighetene har dessuten fulgt opp denne forståelsen både i Skatte-ABC og på etatens nettsider som særskilt omhandler fondskonto.

For skattyterne og tilbyderne var det dermed ingen indikasjoner på at reglene om fondskonto ikke fortsatt skulle kunne anvendes av selskaper da de nye reglene trådte i kraft.

Så langt vi har brakt på det rene har selskaper alltid kunnet investere i fondskonto. Noen aktører har tilbudt investeringer gjennom fondskonto til selskaper siden 2002, og omfanget økte i 2019 da den beregnede aksjeandelen i en fondskonto ble omfattet av fritaksmetoden. At selskaper kan investere gjennom fondskonto fremgår også nokså direkte av forarbeidene ved henvisning til fritaksmetoden og av prinsipputtalelsen fra Finansdepartementet som nevnt over.

Det er for øvrig helt vanlig at selskaper investerer gjennom fondskonto innenfor EØS, inkludert i våre nærmeste naboland som Sverige og Finland. Begrunnelsen er enkel; fondskonto er et produkt med sparing og investering som formål, mens forsikringselement kreves for å kunne investere gjennom et livselskap.

Så lenge skatteloven § 10-20 tiende ledd har eksistert, har selskaper helt legitimt innrettet seg i tillitt til at fritaksmetoden får ordinær anvendelse på investeringer gjennom fondskonto. Som gjennomgått ovenfor, kan departementets bekymring for uheldige utslag av regelen løses målrettet ved endringer av praksis og presisering av regelen. Dette vil opprettholde investeringsnøytralitet og muligheten for selskapsinvestorer til å investere gjennom fondskonto, med de fordeler det medfører som beskrevet over.

Når regler som investorer med god grunn har innrettet seg etter skal endres, krever det tilsvarende forutsigbarhet. Investorene kan ikke overrumples slik det opprinnelig ble lagt opp til av Finansdepartementet. Vi forstår det slik at departementet nå vil gjennomføre eventuelle endringer uten at etablerte skatteposisjoner påvirkes, altså med virkningstidspunkt fremover i tid, slik at kundene kan tilpasse sine investeringsporteføljer om ønskelig. Dette er etter vår oppfatning viktig.

Investering i verdipapirfond gjennom fondskonto, pantsettelse av fondskonto eller sparing til dekning av pensjonsforpliktelser er langsiktige investeringer. Det ville vært svært uheldig om gjennomførte investeringer skulle endres fra skattefrie til skattepliktige uten at det gis mulighet til å realisere investeringene under en overgangsregel.

Vi nevner i denne sammenheng at departementet i høringsnotatet antok at den foreslåtte endringen ikke ville få vesentlig provenymessig betydning. Dette er ikke riktig, da den opprinnelig foreslåtte endringen og ikrafttredelsesbestemmelsen ville medført at betydelige urealiserte gevinster opparbeidet over mange år ville komme til beskatning ved en realisasjon/gjenkjøp.

Basert på markedsutviklingen de siste årene er det grunn til å anta at dersom beskatning av de urealiserte gevinstene som i dag omfattes av fritaksmetoden hadde blitt innført, ville disse langt på vei overstige de mulige tap som eventuelt kunne blitt realisert ved å vente med en realisasjon til eventuell skatteplikt innføres.

Vi mener at det vil være svært urimelig og helt uforholdsmessig i forhold til det som søkes oppnådd, om endringer gis tilbakevirkende kraft. Det svekker tilliten til lovgivende myndighet når det ikke er forutsigbare rammevilkår for investorer, særlig når investeringene er gjort i henhold til de rammer som skattemyndighetene selv har kommunisert. Det er positivt at departementet nå har uttalt at etablerte skatteposisjoner ikke skal påvirkes. Vi mener dette må medføre at eventuelle endringer gis et ikrafttredelsestidspunkt frem i tid slik at kundene kan tilpasse seg de nye reglene.

4.4.5 Regelforslag

Forslag til nytt femte og sjetten punktum:

(10) Investering i verdipapir gjennom kapitalforsikring skattlegges på tilsvarende måte, når det ved forsikringstakers død eller uførhet vil bli utbetalt mindre enn 50 prosent tillegg til gjenstående sparebeholdning på forsikringskontoen. Det samme gjelder når det ved forsikringstakers død eller uførhet blir utbetalt et fast beløp som utgjør mindre enn 100 prosent tillegg til innbetalte sparebeløp. Fradrag for skjerming gis hos forsikringstaker, og beregnes ut fra aksjeandelen ved det enkelte års begynnelse. Helt eller delvis gjenkjøp av slik kapitalforsikring er å anse som realisasjon og følger reglene i syvende ledd, men slik at gjennomsnittlig aksjeandel for hvert år i eierperioden legges til grunn. *Investering i annet enn verdipapir skal ved beregning av aksjeandelen regnes som andre verdipapirer. For kapitalforsikring eiet av skattyter i § 2-38 første ledd skal det samme gjelde for investeringer på forsikringskontoen som ikke er fritatt etter § 2-38.*

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Kari Olrud Moen
Administrerende direktør

Herborg Horvei
Fagsjef

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og inneholder derfor ingen signatur(er)